

การประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์

Evaluation of Lanna-Rattanakosin Multicultural Knowledge Sharing Program

จิระศักดิ์ สารรัตน์¹ และ ธิราภรณ์ กลิ่นสุคนธ์²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรมล้านนา-รัตนโกสินทร์ ตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และคณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 160 คน ใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) for Windows โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการประเมินมีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่สังกัดคณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสถานภาพเป็นนักศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่และอาจารย์
2. การประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นเกี่ยวโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ในทุก ๆ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.33 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านบริบทมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ที่ค่าเฉลี่ย 4.43 และด้านกระบวนการ ที่ค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านปัจจัยนำเข้าที่ค่าเฉลี่ย 4.04 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การประเมิน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พหุวัฒนธรรม

¹ อาจารย์ และ รองคณบดี คณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โทร. 053-942703 E-mail : sararat@yahoo.com

² อาจารย์ และ รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต โทร. 053-942703 E-mail : t_glinsukon@yahoo.com

Abstract

This evaluation research aimed to evaluate Lanna-Ruttanakosin multicultural knowledge sharing project by using CIPP model. The sample group was 160 teachers, officials and students from the faculty of Communication Arts of Rangsit University and from the faculty of Mass Communication of Chiang Mai University.

The findings showed that:

1. Most of the respondents were male students from the faculty of Mass Communication of Chiang Mai University, while officials and teachers came secondly.

2. Respondents rated their overall agreement with the project at a high level (mean = 4.33). When considering each topic of the questionnaire, respondents reported their highest satisfaction with the environment where the project took place (mean = 4.59). Secondly and thirdly, they were satisfied with products and process of the project, respectively (mean = 4.43, 4.25), while input items were among those for which they expressed least satisfaction (mean = 4.04).

Keywords : Evaluation, Knowledge Sharing , Multiculture

บทนำ

สังคมไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมักเกี่ยวข้องกับกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Assimilation) ที่ใช้ในกระบวนการสร้างชาติ โดยมีความพยายามที่จะสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคมเดียวกัน เช่นในประเทศไทยมีความพยายามสร้างความเป็นไทยมาโดยตลอด หลังจากเกิดความล้มเหลวในกระบวนการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในอดีตจนกลายเป็นข้อขัดแย้งรุนแรงที่เกิดปัญหาตามมา เช่น เหตุการณ์ในภาคใต้ ที่มีความขัดแย้งอย่างชัดเจนโดยความพยายามของกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่ผูกโยงให้เป็นประเด็นด้านความไม่เท่าเทียมทางด้านการเมือง การปกครอง และการเรียกร้องถึงความเป็นเอกภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านศาสนาได้ถูกนำมาอ้างได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มย่อมมีระบบสังคม การปกครอง ความเชื่อ ศาสนา และภาษาของตน และเป็นการยากที่จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ละทิ้งความเป็นตัวตนเดิมของตนมารับเอาวัฒนธรรมของผู้มีอำนาจผ่านกระบวนการผสมกลมกลืนนี้ การหันมายอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะเป็นทางออกของปัญหาได้ดีที่สุด (ธีระยุทธ บุญมี, 2546)

แนวคิดในด้านความเป็นพหุวัฒนธรรม คือแนวคิดที่มองในเรื่องความหลากหลาย ทั้งกลุ่มคน และวัฒนธรรม นั้นหมายความว่า ความหลากหลายทางสังคมของชนชั้น อาชีพ ความคิด อุดมคติ วิถีชีวิตที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของช่วงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดความหลากหลายต่าง ๆ ข้างต้นอย่างเด่นชัด ซึ่งช่วงเวลาการเกิดขึ้นของแนวคิดพหุนิยมในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมไทยในช่วงหลังนี้ สามารถสรุปได้คร่าว ๆ ดังนี้ (อมรภาพงศาพิชญ์, 2545)

1. พหุลักษณะ (Plurality) ทางความคิด ปรากฏชัดหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา
2. พหุลักษณะทางด้านสังคม ความต่างในกลุ่มคนในท้องถิ่นต่าง ๆ อาชีพ ชนชั้น เมืองต่าง ๆ เริ่มปรากฏอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ต้นสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
3. กระบวนการยอมรับความต่างทางชาติพันธุ์จีน-ไทย ปรากฏขึ้นในช่วงราว 2510 เป็นต้นมา ในแง่ความสำเร็จทางธุรกิจ
4. ความต่างในรสนิยม การแต่งตัว วิถีชีวิต เกิดขึ้นอย่างชัดเจนจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาปัญญาชน โดยผ่านวัฒนธรรมด้านดนตรีที่มาจากตะวันตก ได้แก่ ดนตรีร็อกแอนด์โรล และการแต่งกายแบบฮิปปี้ ในทศวรรษที่ 60s และ 70s จนกระทั่งมาขยายตัวอย่างชัดเจนมากขึ้นในช่วงที่มีการใช้คำว่า lifestyle อย่างกว้างขวางในราวปี 2530 ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการยอมรับในลักษณะพหุนิยมในระดับปัจเจกบุคคลด้วย เช่น การเปิดเผยตัวของกลุ่มเกย์ เลสเบี้ยน ต่อสังคม

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าสังคมไทยเป็นอีกสังคมซึ่งจัดว่ามีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Culture Diversity) ซึ่งความหลากหลายนี้ครอบคลุมถึงเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศาสนา และความเชื่อ สถาบันการศึกษาจึงมีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และหาแนวในการสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นเรื่องสังคมพหุวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรม ทั้งด้านภาษา ศาสนา สภาพสังคม วัฒนธรรม และความเชื่อในสังคม โดยให้บุคลากรและนักศึกษาได้ตระหนักว่า สังคมไทยประกอบด้วยชุมชนที่หลากหลายอยู่ร่วมกัน และต้องมีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง อันจะนำไปสู่สังคมสันติสุข และอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ ได้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออก ทั้งในรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง ฯลฯ แต่ปัจจุบันกำลังเกิดวิกฤตทางวัฒนธรรมขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมทำให้วัฒนธรรมไทยที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นถูกกลืนหายไปพร้อมกับการเข้ามาแทนที่ของสังคมเมือง การรับเอาวัฒนธรรมของคนต่างชาติต่างถิ่น และสังคมวัตถุนิยม ซึ่งทำให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งกำลังหายไปจากสังคมไทย เช่น วัฒนธรรมของคนมอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี หรือวัฒนธรรมล้านนาในภาคเหนือ ซึ่งต้องเร่งส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้

นอกจากที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังเห็นความสำคัญของการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแก่ผู้เรียนถึงจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองได้ และ ถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) คือ (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับ ตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และ สังคมโลก รวมถึง ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลยั่งยืน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และ (5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข”

จากสภาพสังคมที่กล่าวมาข้างต้น และการที่กระทรวงศึกษาธิการ เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และคณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้เห็นความสำคัญของการจัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคม พหุวัฒนธรรมภาคกลางและภาคเหนือขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จำนวน 160 คน จากทั้งสองสถาบันที่เข้าร่วมโครงการได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับล้านนาและรัตนโกสินทร์ ซึ่งนักศึกษาได้นำความรู้ที่ได้จากรายวิชา การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด และการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต มาประยุกต์ใช้ในการจัดโครงการครั้งนี้ โดยร่วมศึกษาเรียนรู้จากสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันในลักษณะพหุลักษณะ พหุวัฒนธรรม เป็นการสร้างบรรยากาศความสามัคคี โดยมีกิจกรรมการฟังบรรยายด้านพหุวัฒนธรรม ด้านวัฒนธรรมล้านนา การแสดงวัฒนธรรมไทยจากนักศึกษาสองสถาบัน ทัศนศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของชนเผ่าไทยใหญ่ การค้าขาย และประวัติศาสตร์ล้านนา ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนมีทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รวมกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์อันดีที่จะนำไปสู่การสร้างสันติสุข

ผู้ประเมินในฐานะผู้จัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ จึงทำการประเมินโครงการดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินโครงการ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน และสัมฤทธิ์ผลที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำผลการดำเนินโครงการไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การประเมิน

เพื่อประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ตามรูปแบบประเมินแบบซิปปี้ (CIPP Model) ของ Stufflebeam (2007) ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง โครงการที่เปิดโอกาสให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และคณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับล้านนาและรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้โครงการดังกล่าว นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ความรู้จากรายวิชาการวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด และการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตมาประยุกต์

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรมล้านนา-รัตนโกสินทร์ และพิจารณาข้อชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการดังกล่าวอย่างมีระบบ แล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานโครงการนั้น ทั้งนี้ใช้รูปแบบจำลองการประเมินโครงการ หมายถึง แบบจำลองในการประเมินโครงการในครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมิน "CIPP Model" ของ Stufflebeam (2007) ซึ่งประกอบด้วย

1. การประเมินด้านบริบท ได้แก่ การประเมินนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินที่มืองาน วัสดุอุปกรณ์ ผู้เข้าร่วมโครงการ และระยะเวลาในการจัดโครงการ
3. การประเมินด้านกระบวนการ ได้แก่ วิธีการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ ความตั้งใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ความสามารถของวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ การให้ความรู้ของวิทยากร ความเหมาะสมของสื่อ สถานที่ การติดตามผล และการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
4. การประเมินด้านผลผลิต ได้แก่ เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้

วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน ที่มุ่งศึกษาถึงการประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ตามรูปแบบการประเมิน "CIPP Model" ของ Stufflebeam (2007) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
2. ศึกษากับประชากร คือ ผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ได้แก่ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และคณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 160 คน
3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ครั้งนี้ คือ แบบประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ซึ่งแบบประเมินที่สร้างขึ้นเป็นแบบประเมินปลายปิด (Close-ended Questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยแบ่งแบบประเมินออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 การประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ตามรูปแบบประเมินแบบซีบีบี (CIPP Model) ของ Stufflebeam ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือในการประเมิน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรม การประเมินโครงการ และการจัดกิจกรรมนักศึกษา

2. สร้างเครื่องมือในการศึกษา คือ แบบประเมิน ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน

3. นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิจารณาเครื่องมือการวิจัยตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง และดูความเที่ยงตรงของเนื้อหาในข้อคำถามต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นรวบรวม สรุป ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทำการปรับปรุงแก้ไขและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531) ระหว่างข้อคำถามตามประเด็นการประเมินโดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ นำข้อคำถามและประเด็นการศึกษาของการสร้างแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ลงความเห็นและให้คะแนน จากนั้นคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (IOC > 0.60) ไว้ใช้ต่อไป เนื่องจากเป็นข้อคำถามที่ตรงกับประเด็นการประเมิน และแก้ไขข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.60 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และได้แบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 นำไปคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโครงการ อยู่ที่ 0.77 และฉบับที่ 2 เท่ากับ 0.83 และนำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้งก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับผู้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ล้านนา-รัตนโกสินทร์ ระหว่างวันที่ 31 มกราคม – 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ณ คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์แบบประเมินซึ่งจะประกอบด้วย การประเมินผลในเชิงสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการประเมิน

จากการประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านนา-รัตนโกสินทร์ พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความคิดเห็นเกี่ยวโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านนา-รัตนโกสินทร์ ในทุก ๆ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.33 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านบริบทมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ที่ค่าเฉลี่ย 4.43 และด้านกระบวนการ ที่ค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านปัจจัยนำเข้า ที่ค่าเฉลี่ย 4.04 ตามลำดับ โดยพบว่าผลการประเมินมีดังต่อไปนี้ คือ 1) ด้านบริบทโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.59 (S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของคณะวิชาและมหาวิทยาลัยมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.75 (S.D.=0.44) รองลงมา คือ โครงการมีความสอดคล้องกับศักยภาพและทรัพยากรของคณะวิชาและมหาวิทยาลัย ที่ค่าเฉลี่ย 4.70 (S.D.=0.47) และโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน ที่ค่าเฉลี่ย 4.66 (S.D.=0.49) ตามลำดับ 2) ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.43 (S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักศึกษาเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและศักยภาพด้านวิชาการและวิชาชีพ พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่องค์กรภายนอกมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.72 (S.D.=0.62) รองลงมา คือ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D.=0.51) และสามารถนำความรู้และทักษะไปสู่การปฏิบัติ และขยายผลในการดำเนินโครงการของสถาบันต่อไปได้ ที่ค่าเฉลี่ย 4.54 (S.D.=0.49) ตามลำดับ 3) ด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.60 (S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด การให้ความรู้แก่นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความเหมาะสมมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D.=0.57) รองลงมา คือ หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม ที่ค่าเฉลี่ย 4.22 (S.D.=0.57) และมีการดำเนินโครงการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ที่ค่าเฉลี่ย 4.35 (S.D.=0.54) ตามลำดับ และ 4) ด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า จำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.52 (S.D.=0.61) รองลงมา คือ นักศึกษาผู้จัดโครงการมีความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ ที่ค่าเฉลี่ย 4.47 (S.D.=0.86) และมีการเตรียมโครงการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและเหมาะสม ที่ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D.=0.69) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการประเมินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านนา-รัตนโกสินทร์ ในทุก ๆ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านบริบทมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ โดยพบว่า ผลการประเมินมีดังต่อไปนี้คือ

ด้านบริบทโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าโครงการมีความสอดคล้องกับ นโยบายของคณะวิชาและมหาวิทยาลัยมากที่สุด รองลงมา คือ โครงการมีความสอดคล้องกับ ศักยภาพและทรัพยากรของคณะวิชาและมหาวิทยาลัย และโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินโครงการของเบญจรัตน์ เมธะปัญญา (2555) ที่ได้ประเมินโครงการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่าผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเห็นว่ามีผลสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานทางการศึกษา ทำเล ที่ตั้ง และพื้นที่ในการดำเนินโครงการ ซึ่งสถานที่ของโรงเรียนที่ดำเนินการนั้น มีความเหมาะสม สะอาด และมีแสงสว่างเพียงพอ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติ ได้จริง โดยในการฝึกปฏิบัติจริงของนักเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

ด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด การให้ความรู้แก่นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา คือ หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม และมีการดำเนินโครงการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ การประเมินโครงการของเศกศักดิ์ ชาวसान (2555) ได้ประเมินโครงการมิตรแก้วสหประชา สืบสานวัฒนธรรมวรรณคร โรงเรียนบัว โดยการประเมินโครงการมิตรแก้วสหประชา สืบสานวัฒนธรรมวรรณคร โรงเรียนบัว พบว่าด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน ตามตัวชี้วัด การวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินการการจัดกิจกรรม และการติดตามประเมินผล การจัดกิจกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วนการแก้ไขปรับปรุงการจัดกิจกรรมมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการคือ ควรจัดให้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยขยายกลุ่มเครือข่ายในโรงเรียนให้ครอบคลุมนักเรียนทุกคนและขยายผลกลุ่มเครือข่ายนอกโรงเรียนให้ครอบคลุมโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในเขตอำเภอบัว

ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักศึกษาเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและศักยภาพด้านวิชาการและวิชาชีพ พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่องค์ภยานอกมากที่สุด รองลงมา คือ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น และสามารถนำความรู้และทักษะไปสู่การปฏิบัติ และขยายผลในการดำเนินโครงการของสถาบันต่อไปได้ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินโครงการของเบญจรัตน์ เมธะปัญญา (2555) ที่ได้ประเมินโครงการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าโครงการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี รู้คุณค่า เกิดความภาคภูมิใจและเกิดจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักเรียนมีความสามารถในการทำกิจกรรมและกล้าแสดงออก ตลอดจนภาคภูมิใจในผลงานของตน นอกจากนี้ยังสามารถสรุปองค์ความรู้ในการทำกิจกรรมหรือผลงานของตนเองและสามารถนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนได้

ด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า จำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษาผู้จัดโครงการมีความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ และมีการเตรียมโครงการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและเหมาะสม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินโครงการของไมตรี บัวจันทร์ (2553) ได้ทำการประเมินโครงการวัฒนธรรมชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเทศบาล ๑ (บ้านสะเตง) อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่พบว่า การประเมินปัจจัยหรือตัวป้อน (Input Evaluation) พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและคณะทำงานมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ในรายการ “คณะทำงานมีความกระตือรือร้น” “คณะทำงานมีความรู้ ความถนัดและเข้าใจตรงตามลักษณะโครงการที่ได้รับมอบหมาย” “คณะทำงานมีการวางแผนดำเนินงานแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน” ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทุกรายการ สำหรับผู้ปกครอง พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย “คณะทำงานมีจำนวนเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ” “คณะทำงานมีความกระตือรือร้น” “สถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม” “มีการแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน” และ “มีการกำหนดหลักเกณฑ์และกติกาการประกวดอย่างเหมาะสม”

ข้อเสนอแนะจากการประเมิน

1. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีความเหมาะสมของระยะเวลาและสถานที่ในการจัดโครงการมีค่าการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากมีความล่าช้าของการเดินทางด้วยรถไฟ จึงควรมีการปรับแผน การดำเนินงานด้านการเดินทางให้มีความเหมาะสมมากกว่านี้

2. จากผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสมนั้น เนื่องจากนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจากสองสถาบันมีจำนวนมาก อาจทำให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบไม่ทั่วถึง ดังนั้นในการจัดโครงการครั้งต่อไป ควรแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มใหญ่ ก่อนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กระจายในลักษณะกลุ่มงาน

3. จากผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า นักศึกษาเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและศักยภาพด้านวิชาการและวิชาชีพ พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่องค์กรภายนอกมากที่สุด และได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการจัดโครงการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจะเป็นการปลูกฝังค่านิยมไทย สร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ความเป็นไทย หวงแหน ภาควงภูมิใจ ผูกพันกับวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย

ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในประเด็นด้านผลกระทบ (Impact) และด้านผลลัพธ์ (Outcome) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบและผลลัพธ์ของผู้ร่วมโครงการจากการเข้าร่วมและจัดโครงการดังกล่าว
2. ในการจัดโครงการด้านวัฒนธรรมครั้งต่อไป ควรจัดโครงการอย่างต่อเนื่อง และควรให้เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของรายวิชา เพื่อที่นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ศึกษามาประยุกต์สำหรับการดำเนินการโครงการด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขปรับปรุง 2545*. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). *พหุนิยม*. กรุงเทพมหานคร : ไทเกอร์ พรินติ้ง.
- . (2546). *ชาตินิยมและหลังชาตินิยม*. กรุงเทพมหานคร : สายธาร.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- เบญจรัตน์ เมธะปัญญา. (2555). *การประเมินโครงการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่*. ค้นเมื่อ 2555, จาก <http://webboard.kruthai.info/index.php/topic,5243.0.html>.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล.
- ไมตรี บัวจันทร์. (2553). *การประเมินโครงการวัฒนธรรมชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเทศบาล ๑ (บ้านสะเตง) อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. ค้นเมื่อ 2555, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=793463>.
- เศกศักดิ์ ชาวล้าน. (2555). *การประเมินโครงการมิตรแก้วสหยา คำ สืบสานวัฒนธรรมวรนคร โรงเรียนบัว*. ค้นเมื่อ 2555, จาก <http://www.pua.ac.th/download/Abstsak.pdf>.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2545). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (วิถีวิทยาและบทบาทในประชาสังคม)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L.J. (1982). *Designing Evaluations of Educational and Social Programs*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Stufflebeam, D.L., & Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation Theory, Models, and Applications*. San Francisco : Jossey-Bass.